الرّوم سورة ގެ މާނަ

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سُورة الرّوم — އާޔަތުގެ އަދަދު (٦٠)

الٓمٓ ﴿١﴾ غُلِبَتِ ٱلرُّومُ ﴿٢﴾ فِىٓ أَدْنَى ٱلْأَرْضِ وَهُم مِّنۢ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ﴿٣﴾ فِى بِضْعِ سِنِينَ ۗ لِلَّهِ ٱلْأَمْرُ مِن قَبْلُ وَمِنۢ بَعْدُ ۚ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾ بِنَصْرِ ٱللَّهِ ۚ يَنصُرُ مَن يَشَآءُ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥﴾ وَعْدَ ٱللَّهِ ۖ لَا يُخْلِفُ ٱللَّهُ وَعْدَهُۥ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾ يَعْلَمُونَ ظَٰهِرًا مِّنَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ ٱلْءَاخِرَةِ هُمْ غَٰفِلُونَ ﴿٧﴾

މުޢުޖަމު

الٓمٓ ﴿١﴾ = މިއަކުރުތަކުގެ މާނަ ދަނެވޮޑިގެންވަނީ الله އެވެ. ❁ غُلِبَتِ ٱلرُّومُ ﴿٢﴾ = رُومى ބަލިވެއްޖެ ބަލިކުރެވިއްޖެއެވެ. ބަލިވެއްޖެއެވެ. ❁ فِىٓ أَدْنَى ٱلْأَرْضِ = އެންމެގާތް ބިމުގައި. (عرب ކަރައާއި އެންމެގާތް ބިމުގައި) ❁ وَهُم = އަދި އެމީހުން. (رُوم މީހުން) ❁ مِّنۢ بَعْدِ غَلَبِهِمْ = އެމީހުން ބަލިވުމަށްފަހު. (فارسىން މީހުން އެމީހުންގެމައްޗަށް ގަދަވުމަށްފަހު) ❁ سَيَغْلِبُونَ ﴿٣﴾ = ނިކަންނުކުރާ އެމީހުން يعنى: رومى ން ގަދަވާނެއެވެ. ❁ فِى بِضْعِ سِنِينَ = ތިންއަހަރާއި ނުވައަހަރާއި ދެމެދުގެ ގިނައަހަރެއްގައި. ❁ لِلَّهِ ٱلْأَمْرُ = ކަންތައްވަނީ ހަމަ الله އަށެވެ. (ލިބިކަންވަނީ ހަމަ الله އަށެވެ.) ❁ مِن قَبْلُ وَمِنۢ بَعْدُ = ކުރިންނާއި ފަހުންވެސް. (ފުރިހަމަ ގަޑިތަކުގެ ކުރިންނާއި އަދި ފަހުންވެސް) ❁ وَيَوْمَئِذٍ = އަދި އެދުވަހުން. (رومى ން ގަދަވާދުވަހުން.) ❁ يَفْرَحُ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾ = مؤمن ން އުފާކުރާނެއެވެ. ❁ بِنَصْرِ ٱللَّهِ = اللّه ގެ نصر އަށް. ❁ يَنصُرُ مَن يَشَآءُ = އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވި ފަރާތަކަށް އެކަލާނގެ نصر ދެއްވައެވެ. ❁ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥﴾ = އަދި އެކަލާނގެއީ ގަދަފަދަވަންތަ رحيم ވަންތަ ކަލާނގެއެވެ. ❁ وَعْدَ ٱللَّهِ = އެއީ اللّه ގެ وَعْدُ ވެގެންވެ. ❁ لَا يُخْلِفُ ٱللَّهُ = اللّه خلاف ނުކުރައްވަނީމުއެވެ. ❁ وَعْدَهُۥ = އެކަލާނގެ وعد ވާގޮތް. ❁ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ = އަދި އެހެންނަމަވެސް ގިނަމީސްތަކުން. ❁ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾ = އެމީހުންނަކަށް ނޭނގެއެވެ.

❁ يَعْلَمُونَ ظَـٰهِرًا = އެމީހުންނަށް އެނގެނީ ބާހިރުފުށެވެ. ❁ مِّنَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا = ދުނިޔޭގެ حياة ގެ. ❁

وَهُمْ عَنِ ٱلْـَٔاخِرَةِ = އަދި އެމީހުން آخرة ޖެހިލުވައި / آخرة އާއިމެދު. ❁ هُمْ غَـٰفِلُونَ ﴿٧﴾ = ކަނޑައެޅިގެން އެމީހުންވަނީ غَافِل ވެގެންނެވެ. / ގާފިލުވެގެންނެވެ.

إجْمَالِي މާނަ

(١) الٓمٓ މިއަކުރުތަކުގެ މުރާދު މާނަ ދަންނަވާގެންވަނީ ހަމަ الله އެވެ.

(٢) رومی ނަގެލިން ބަލިވެއްޖެއެވެ. (رومی ން ފާރިސީންގެ އަތުން ބަލިވެއްޖެއެވެ.

(٣) އެއީ شام ކަރައިގެ ބިމުން فارسی ންގެ ބިމާއި އެންމެގާތުގައެވެ. އަދި އެމީހުން ބަލިވުމަށްފަހު ނިކަންހުރެ ގަދަވާހުއްޓެވެ.

(٤) އެއީ ތިންއަހަރާއި ނުވައަހަރާއި ދެމެދުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައެވެ. فارسی ން ގަދަވުމުގެ ކުރިންވެސް އަދި އޭގެފަހުންވެސް ކަމުގެ މުޅިވެރިކަންވަނީ ހަމަ الله އަށެވެ. (އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅާއެކުވާ ގޮތަކަށް ކަންތައް ގެންދަވައެވެ.) އަދި އެދުވަހުން އެބަހީ: رومی ން ގަދަވާދުވަހުން - مؤمن ން އުފާކުރާނެއެވެ.

(٥) އެމީހުން އުފާކުރާނީ الله ގެ نصر ގެ ސަބަބުންނެވެ. (އެއީ سَمَاوى ފޮތެއްގެ أهل ވެރިބަޔަކަށް نصر ލިބުނީމައެވެ. مؤمن ންނަކީވެސް سَمَاوِى ފޮތެއްގެ أهل ވެރިންނެވެ. فارسی ންނަކީ އަލިފާނަށް އަޅުކަންކުރާ مشرك ންނެވެ.) الله އެކަލާނގެ އެދިވޮޑިގެންނެވި މީހަކަށް نصر ދެއްވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ގަދަފަދަވަންތަ رحيم ވަންތަ ކަލާނގެއެވެ.

(٦) އެއީ الله ގެ وعد ކުރުމެވެ. (އެބަހީ: ފާރިސީންގެ މައްޗަށް رومی ން ގަދަވުމަކީ الله ގެ وعد ކުރެއްވުމެވެ.) الله އެކަލާނގެ وعد އާއި خلاف ވިޔޭ ނުކުރައްވާހުއްޓެވެ. އެހެންނަމަވެސް ގިނަމީހުންނަކަށް އެކަމެއް ނޭނގެއެވެ.

(٧) އެމީހުންނަށް އެނގެނީ - އެބަހީ: މިއުޅޭ مشرك ންނަށް އެނގެނީ - މިދުނިޔޭގެ حياة ގެ ބާހިރުފުށް ތަންކޮޅެކެވެ. އަދި އެމީހުން އޮތީ آخرة އާއިމެދު މުޅިން غافل ވެގެންނެވެ. ތަންތަނެއް ނޭނގެއެވެ.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِم ۗ مَّا خَلَقَ ٱللَّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ ٱلنَّاسِ بِلِقَآئِ رَبِّهِمْ لَكَٰفِرُونَ ﴿٨﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوٓا۟ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا۟ ٱلْأَرْضَ وَعَمَرُوهَآ أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ ۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَٰقِبَةَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔوا۟ ٱلسُّوٓأَىٰٓ أَن كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَكَانُوا۟ بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾ ٱللَّهُ يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

ލަފްޒީމާނަ

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا = އެމީހުން ވަނީ فكر ކޮށް ނުވިސްނަނީބާވައެވެ؟ ❁ فِىٓ أَنفُسِهِم = އެމީހުންގެ نفس ތަކާއިމެދު. مَّا خَلَقَ ٱللَّهُ = الله ނުހައްދަވައެވެ. ❁ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ = އުޑުތަކާއި ބިން. ❁ وَمَا بَيْنَهُمَآ = އަދި އެދެމެދުގައިވާހާ ތަކެއްޗާއި. ❁ إِلَّا بِٱلْحَقِّ = ހަމަސީދާ حقّ ގޮތުގައިމެނުވީ / عدل ވެރިކޮށްގައިމެނުވީ. ❁ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى = އަދި ކަނޑައެޅި عَيَّنْ ވެގެންވާ މުއްދަތަކަށް. ❁ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ ٱلنَّاسِ = އަދި މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ގިނަބަޔަކު. ❁ بِلِقَآئِ رَبِّهِمْ = އެމީހުންގެ ربّ އާއި ބައްދަލުވުމާއިމެދު. ❁ لَكَٰفِرُونَ ﴿٨﴾ = ހަމަކާފަރުވެރިން ކާފަރުވެއެވެ. ❁ أَوَلَمْ يَسِيرُوا = އެމީހުން ވަނީ ދަތުރުފަތުރުކޮށް ހިނގާބިނގާވެ ނުހަދަނީބާވައެވެ؟ ❁ فِى ٱلْأَرْضِ = ބިމުގައި. ❁ فَيَنظُرُوا = ދެން އެމީހުން ބަލައި ވިސްނައި. ❁ كَيْفَ كَانَ = ވީކޮންގޮތަކަށްކަން. ❁ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ = އެމީސްތަކުންގެ ފަހުކޮޅު. ❁ مِن قَبْلِهِمْ = އެމީހުންގެ ކުރީގައި އުޅެ. / އުޅުނުން. ❁ كَانُوٓا = އެމީހުން ވިއެވެ. ❁ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً = މީހުންނަށްވުރެ ބާރުގަދަކަމުން މާގަދަކަމުގައި. ❁ وَأَثَارُوا ٱلْأَرْضَ = އަދި ބިމުގައި އަސަރުގެ ގޮތުން މާގަދަކަމުގައި. ❁ وَعَمَرُوهَآ = އަދި އެމީހުން އެބިން عمارة ކުރިއެވެ. ❁ أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا = މީހުން عمارة ކުރިވަރަށްވުރެ ގިނަގޮތް / ގިނަވަރަށްކަން. ❁ وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم = އަދި އެމީހުންގެ رسول ން އެމީހުންގެ ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ❁ بِٱلْبَيِّنَٰتِ = بيان ވެގެންވާ دليل އާއި معجزة އާއިގެން. ❁ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ = ފަހެ الله އެމީހުންނަށް އަނިޔާވެރިވެވޮޑިގެންނެވުމަކުގައި ނުވެއެވެ. ❁ وَلَٰكِن كَانُوٓا = އަދި އެހެންނަމަވެސް އެމީހުން ވިއެވެ. ❁ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ = އެމީހުންގެ نفس ތަކަށް އަނިޔާވެރިވާ ބަޔަކުކަމުގައި. ❁ ثُمَّ كَانَ = ދެންވިއެވެ. ❁ عَٰقِبَةَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔوا = ނުބައި ކަންތައްތައް

ކުރިމީހުންގެ ފަހުކޮޅު. / އެމީހުންގެ ނިމުން. ۞ ٱلسُّوٓأَىٰٓ = ނުބައިކަމުގައި އެއީ ނަރަކަޔާއި عذاب އެވެ. ۞ أَن كَذَّبُوا۟ = އެއީ އެމީހުން ދޮގުކުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ۞ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ = الله ގެ އާޔަތްތަކަށް. ۞ وَكَانُوا۟ بِهَا = އަދި އެމީހުން އެއާޔަތްތަކާމެދުގައި ވިއެވެ. ۞ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾ = މަލާމާތްކުރާ ބައެއްކަމުގައި. ۞ ٱللَّهُ يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ = الله خلق ތަކުން ހެއްދެވުން ފެއްޓެވިއެވެ. (އެބަހީ: އަލަށް ފެއްޓެވިގެން ހެއްދެވިއެވެ.) ۞ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ = ދެން އެކަލާނގެ އެ خلق ތަކުން (މަރުވުމަށްފަހު އަލުން) އިއާދަކުރައްވައެވެ. އަލުންވެސް ދިރުއްވާ ހެއްދެވާނެއެވެ.۞ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾ = ދެން ތިޔަބައިމީހުން އެނބުރި رجوع ވާނީ ހަމަ އެކަލާނގެ حضرة އަށެވެ.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٨) އެމީހުން ފަހެ އެމީހުންގެ نفس ތަކަށް ވިސްނާ فكر ކޮށް ނުލަނީހޭވެއެވެ.؟ (އެމީހުންގެ نفس ތަކުގައި ހުއްޓާހުރިހާ عجائب ތަކާއި ސިއްރުތަކަށް ވިސްނާ فكر ކޮށް عبرة އެއް حاصل ކުރާނަމަ قيامة ދުވަހަށް إنكار އެއް ނުކުރީހެވެ. އެހެނީ އެއާ ފުރިހަމަކޮށް އިންސާނާ ހައްދަވައި ބަޔަކަށްޓަކާ ފަހާތަކަށް އާޔަތް މަރުއްވައި ދެވަނަފަހަރަށް ދިރުއްވައި محشر އަށް ޖަމްއުކުރުން އެއްވެސްގޮތަކުން ދަތިނުވާނޭކަން ރަނގަޅަށް އެނގޭނެއެވެ.

އަދި ހަމަ عدل ވެރި حقّ ގޮތުގައި މެނުވީ الله تعالى އުޑުތަކާއި ބިމާއި އަދި އެދެމެދުގައިވާ ތަކެތި ހައްދަވާފައި ނުވެއެވެ. އަދި އެއީ ކަނޑައެޅި عيّن ވެގެންވާ ވަކި މުއްދަތަކަށްޓަކައެވެ. އެއީ قيامة ދުވަސް އަންނަންދެންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ގިނަބައިމީހުން އެބައިމީހުންގެ ربّ އާއި ބައްދަލުވުމާއިމެދު ކާފިރުވާ އިންކާރުކުރާބައެކެވެ. ކަނޑައެޅިގެން އެކަމަކަށް ކާފިރުވެގެންނެވެ.

(٩) އެމީހުން ފަހެ ބިމުގައި ދަތުރުފަތުރުކޮށް ހިނގާބިނގާފައި ނުލަނީހޭވެއެވެ.؟ އަދި އެބައިމީހުންގެ ކުރީގައި އުޅުނު އުންމަތުގެ މީހުންގެ ނިމުން ހުރީ ކޮންގޮތަކަށްކަމެއް ނިކަން ބަލައިބަލާހުށެވެ! އެމީހުންނަށްވުރެ ވުރެ ބާރުގަދަ މީހުން ނަސްލުތަކުގެ ބާރުގަދަކަމުން މާގަދަ އަދި ދުނިޔޭގައި އުޅުނުގެ އަސަރުތަކުން ބިންމަތީގައި މާބޮޑަށް ބައިވަރުކަމުގައިވެއެވެ. އަދި މިމީހުން ބިމުގައި عمارة ކޮށް ހެދުމަށްވުރެ އެމީހުން ކުރި عمارة ތަކެއް މާގިނަގޮތަކަށް ކުރިއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ގާތަށްވެސް އެމީހުންގެ رسول ބޭކަލުން بيان ވެގެންވާ دليل ތަކާއިގެން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެންފަހެ الله އެމީހުންނަށް އަނިޔާވެރިވެވަޑައިގަތުމެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެހެންނަމަވެސް އެމީހުންވި އަމިއްލަ نفس ތަކަށް އަނިޔާވެރިވި ބައެއްކަމުގައެވެ. އެމީހުން الله އާއި رسول ބޭކަލުން ދޮގުކުރުމުގެ ސަބަބުން ހަލާކުވެގެން ދިޔައީއެވެ. الله އެމީހުންނަށް އެދިޔަފަދަ عذاب ދުނިޔޭގައި ހަލާކު ކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭމެން އެފަދަ ކަންކަމުން عبرة حاصل ކުރުމަށް އެދެނީ އެންމެހައި ފަރާތްތަކުން އެކަލާނގެ ކަލޭމެންނަށް އަންގައެވެ.

(١٠) ދެން އެންމެ ނުބައިކަންތައްކުރިމީހުންގެ ފަހުކޮޅު ހަމަ އެންމެ ނުބައިވެއެވެ. (އެއީ ނަރަކަޔާއި عذاب އެވެ.) އެއީ އެމީހުން الله ގެ އާޔަތްތަކަށް ދޮގުކުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި އެމީހުންވި އެއާޔަތްތަކަށް މަލާމާތްކޮށް ފުރައްސާރަ ކުރާމީހުންކަމުގައެވެ.

(١١) خَلْقُ ހެދުން އަލަށް ފުރަތަމަވެސް ފަށައިގެން ހައްދަވައިދެއްވީ الله އެވެ. ދެން އެކަލާނގެ އެބައިމީ އަލުންވެސް إعاد ކުރައްވާނެއެވެ. (އެބަހީ: މަރުވުމަށްފަހު އަލުން ދިރުއްވައި ޤަބުރުތަކުން ނެރުއްވާނެއެވެ.) ދެން ޖަޒާދިނުމަށް އެނބުރި رجوع ވާނީ އެކަލާނގެ حضرة އަށެވެ.

وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يُبْلِسُ ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُم مِّن شُرَكَآئِهِمْ شُفَعَـٰٓؤُا۟ وَكَانُوا۟ بِشُرَكَآئِهِمْ كَـٰفِرِينَ ﴿١٣﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ فَهُمْ فِى رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَكَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا وَلِقَآئِ ٱلْـَٔاخِرَةِ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ فِى ٱلْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾ فَسُبْحَـٰنَ ٱللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ ٱلْحَمْدُ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

ލަފުޒުމާނަ

وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ = އަދި قيامة قائم ވާދުވަހު. (ހަނދުމަކުރުއްވާށެވެ!) ۞ يُبْلِسُ ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ = ނުރައްކާ ކަނޑަވަރުވެފައިވުން - مجرم ން - ކުށްވެރިން ނާ أمّيد ވާނެއެވެ. ۞ وَلَمْ يَكُن لَّهُم = އަދި އެމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ. ۞ مِّن شُرَكَآئِهِمْ = އެމީހުންގެ شريك ންގެ ތެރެއިން. ۞ شُفَعَـٰٓؤُا۟ = شَفَاعَة ތެރިންނެއް. (އެއްވެސް شَفَاعَة ތެރިއަކު) ۞ وَكَانُوا۟ = އަދި އެމީހުން ވިއެވެ. ۞ بِشُرَكَآئِهِمْ = އެމީހުންގެ شريك ން ނަތަކާއިމެދު. كَـٰفِرِينَ ﴿١٣﴾ = ކާފިރުންނަކުވެގެން. (ދެކޮޅުވެރިން ބަރީއަކުވެގެން) ۞ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ = އަދި قيامة قائم ވާދުވަހު. (ހަނދުމަކުރުއްވާށެވެ!) ۞ يَوْمَئِذٍ = އެދުވަހުން. ۞ يَتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾ = ބައިވަރުބައިވެއެވެ. ۞ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ = ފަހެ إيمان ވި މީހުން. (ތަންނަށެވެ.) ۞ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ = އަދި އެމީހުން صالح عمل ކުރި. ۞ فَهُمْ فِى رَوْضَةٍ = ފަހެ އެމީހުންނަކީ ބަގީޗާއެއްގައެވެ. ۞ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾ = نعمة ލައި އުފާވެވޭއެވެ. ۞ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ = އަދި ކާފިރުވީ މީސްތަކުން ތަންނަށެވެ. ۞ وَكَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އާޔަތްތައް އެމީހުން ދޮގުކުރި. ۞ وَلِقَآئِ ٱلْـَٔاخِرَةِ = އަދި آخرة ދުވަހުގެ ބައްދަލުވުމާއި. ۞ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ = ފަހެ އެމީހުން. ۞ فِى ٱلْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾ = عذاب ގެތެރޭގައި حاضر ކުރެވޭނެއެވެ. ۞ فَسُبْحَـٰنَ ٱللَّهِ = ފަހެ الله ހުސް طاهر ވަންތައެވެ. (އެކަލާނގެއަށް ނަމާދުކުރާށެވެ. އެބަހީ: مغرب

ނަމާދުކުރާށެވެ.) ✿ حِينَ تُمْسُونَ = ހަވީރުވަގުތު. (އިރުއޮއްސުނީމާ) ✿ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ =

އަދި ފަތިސްވަގުތަށްވަދެއްޖައި. (އެބަހީ: ފަތިސްނަމާދުކުރާށެވެ.) ✿ وَلَهُ الْحَمْدُ = އަދި އެންމެހައި تعريف އާއި

ثَنَاء އެއް ހުރީ ހަމަ އެކަލާނގެއަށެވެ. ✿ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ = އުޑުތަކާއި ބިމުގައިވެސް. ✿ وَعَشِيًّا =

އަދި ހަވީރުގަނޑުވެސް. (އެބަހީ: ހަވީރުގަނޑުވެސް އެކަލާނގެއަށް تَسبيح ކިޔާށެވެ. އެއީ عصر ނަމާދުކުރުމަށް

އިޝާރަތްކޮށެވެ.) ✿ وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ = އަދި މެންދުރުބައިވުމުން ގެންދުރުކުރާ ވަގުތުވެސް. (އެބަހީ:

މެންދުރުކުރާ ވަގުތުވެސް تَسبيح ކިޔާށެވެ. އެއީ މެންދުރު ނަމާދުކުރުމަށް އިޝާރަތްކޮށެވެ.) ✿

إِجْمَالِي މާނަ

(١٢) އަދި قيامة ގާއިމުވާ ދުވަހުން مجرم ން –(ނުބައިމީހުންނަށްވުރެ)– މުޅިން ނާ أمّيد ވާނެއެވެ.

(١٣) އަދި އެމީހުންނަށް އެމީހުންގެ شريك ންގެތެރެއިން އެއްވެސް شَفَاعَة ތެރިޔަކު ނުވާނެއެވެ. އެމީހުން (ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު) އެމީހުންގެ شَريك ންނާއިއެކު އެމީހުންގެ (اللّه ގެ وَلِيُّ ންނާއިމެދު) ދެކޮޅުވެރިވެ ކާފިރުވެގެންވާ ބަޔަކަށްވާނެއެވެ.

(١٤) އަދި قيامة قائم ވާދުވަހުން މީސްތަކުން ބައިވާނެއެވެ. ވަކިވަކިވާނެއެވެ. (مؤمن ންނާއި ކާފިރުންނެވެ.) އެދުވަސް ހަނދާންކުރާށެވެ!.

(١٥) ފަހެ އީމާންވެގެން صالح عمل ތަކުރި މީސްތަކުންނަކީ ކަސަރައިވެގެން ބަގީޗާއެއްގައެވެ. (ގިނަގުނަ نعمة ގައި އުފާވެރި حال ގައެވެ.

(١٦) އަދި ކާފިރުވެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އާޔަތްތަކާއި ދޮގުކޮށް آخرة އާއި ބައްދަލުވުން ދޮގުކުރި މީސްތަކުން ދަންނަށެވެ. ފަހެ އެމީހުންނަކީ ގޮތްތެރިކަމެއް عذاب ގައި حاضر ކުރެވޭމީހުންނަށްވާނެއެވެ.

(١٧) ފަހެ ހަވީރު އިރުއޮއްސުނުކަމާއި އަދި ފަތިސްނަމާދުކުރާ ވަގުތުން اللّه އަށް تسبيح ކިޔާށެވެ. އެކަލާނގެ ހުސް طاهر ވަންތަކުރާށެވެ. (މިއީ مغرب ނަމާދާއި ފަތިސްނަމާދަށް އިޝާރަތްކޮށްދީފައިވާ مفسّر ން ވިދާޅުވެއެވެ.)

(١٨) އަދި ހަވީރުނަމާދުކުރާވަގުތާއި އަދި މެންދުރުބައިވުމުން ގެންދުރުނަމާދުކުރާވަގުތުވެސް އުޑުތަކާއި ބިމުގައިވެސް އެންމެހައި حمد އާއި تعريف އެއްހުރީ ހަމަ އެކަލާނގެއަށެވެ. اللّه އަށެވެ.

(ދަންނަވައެވެ. މިއީ عصر ނަމާދަށާއި މެންދުރުނަމާދަށާއި އިޝާރަތްކޮށްދީފައިވާ مفسّر ން ވިދާޅުވެއެވެ. އަދި عشاء ނަމާދާއި އިޝާރާތްކުރެވި نور سورة ގައިވާ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ۚ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَّكُمْ ۚ މިއާޔަތުގައިވެއެވެ.

والله أعلم)

يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَيُحْىِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ إِذَآ أَنتُم بَشَرٌ تَنتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦ خَلْقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَٰنِكُمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّلْعَٰلِمِينَ ﴿٢٢﴾ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦ مَنَامُكُم بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ وَٱبْتِغَآؤُكُم مِّن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ

ތަރުޖަމާ

يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ = އެކަލާނގެ ދިރޭތަކެތި ނެރުއްވަވައެވެ. ۞ مِنَ ٱلْمَيِّتِ = މަރުވެފައިވާ ތަކެތީގެތެރެއިން. ۞ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ = އަދި މަރުވިތަކެތި ނެރުއްވަވައެވެ. ۞ مِنَ ٱلْحَىِّ = ދިރޭތަކެތީގެތެރެއިން. ۞ وَيُحْىِ ٱلْأَرْضَ = އަދި އެކަލާނގެ ބިންދިރުއްވަވައެވެ. ۞ بَعْدَ مَوْتِهَا = އެބިން މަރުވެ ހިކިގޮސްފަހުން. ۞ وَكَذَٰلِكَ = އެފަދައިންނެވެ. ۞ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾ = ތިޔަބައިމީހުން ނެރެވޭނީ. (ކަށްވަޅުން ނުކުންނާނީ) ۞ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ = އަދި އެކަލާނގެ (قدرة ޤުދުރަތުގެ) ދަލީލުތަކުގެތެރެއިންވެއެވެ. ۞ أَنْ خَلَقَكُم = އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ހެއްދެވުން. (آدم ގެފާނު ހެއްދެވުން) ۞ مِّن تُرَابٍ = ވެލިން. ۞ ثُمَّ إِذَآ أَنتُم بَشَرٌ = ދެން އަދިކުން ތިޔަބައިމީހުނީ އާދަމުގެ ދަރިންނެވެ. ۞ تَنتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾ = ފެތުރޭ (އެތައްތަނަކަށް ހިނގާފާ) ۞ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ = އަދި އެކަލާނގެ (قدرة ޤުދުރަތުގެ) ދަލީލުތަކުގެތެރެއިންވެއެވެ. ۞ أَنْ خَلَقَ لَكُم = ތިޔަބައިމީހުންނަށްޓަކައި އެކަލާނގެ ހެއްދެވުން. ۞ مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا = ތިޔަބައިމީހުންގެ نفس ތަކުން. އަނބީން ހެއްދެވުން. (ފުރަތަމަ އާދަމުގެފާނުގެ نفس ފުށުން حَوَّاى ގެފާނު ހެއްދެވުން) ۞ لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا = ތިޔަބައިމީހުން އެކަނބަލުންގެ ފަރާތުން ހަމަޖެހުން ލިބިގަތުމަށްޓަކައި. ۞ وَجَعَلَ بَيْنَكُم = އަދި އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ދެމެދުލެއްވިއެވެ. ۞ مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً = ލޯބިވެރިކަމާއި رحمة. ۞ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައްތަކުގައިވެއެވެ. ۞ لَءَايَٰتٍ = ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ دليل ތައް. ۞ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ = ވިސްނާ فكر ކުރާބަޔަކަށް. ۞ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦ = އަދި އެކަލާނގެ (قدرة ޤުދުރަތުގެ) ދަލީލުތަކުގެތެރެއިންވެއެވެ. ۞ خَلْقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ = އުޑުތަކާއި ބިންހެއްދެވުން. ۞ وَٱخْتِلَٰفُ أَلْسِنَتِكُمْ = އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ދޫތައް (ބަސްތަކުން) ތަފާތުކުރެއްވުމާއި. ۞ وَأَلْوَٰنِكُمْ = އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުލަތަކާއި. ۞ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ =

ހަމަކަށަވަރުން އެކަންކަމުގައިވެއެވެ. ❁ لَأَيَٰتٍ = ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ دليل ތަކެވެ. ❁ لِّلْعَٰلِمِينَ ﴿٢٢﴾ = ދަންނަބަޔަކަށް.❁ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦ = އަދި އެކަލާނގެ (قدرة ތެރިކަމުގެ) ދަލީލުތަކުގެތެރެއިންވެއެވެ. ❁ مَنَامُكُم = ތިޔަބައިމީހުންގެ ނިދިޖެހުމުވެސް. ❁ بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ = ރޭގަނޑާއި ދުވާލު. ❁ وَٱبْتِغَآؤُكُم = އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެދުމާއި. / ހޯދުމަށް އެދުމާއި.❁ مِّن فَضْلِهِۦ = އެކަލާނގެ فَضْلَ ވަންތަކަމުގެތެރެއިން. ❁ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން ކަންތަކުގައިވެއެވެ.❁ لَأَيَٰتٍ = ކަނޑައެޅި ބަޔާންވެގެންވާ دليل ތަކެވެ. ❁ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾ = އަޑުއަހާ ބަޔަކަށް.❁

إجْمَالِي މާނަ

(١٩) މަރުވެފައިވާ ތަކެތީގެތެރެއިން ދިރިހުރިތަކެތި އެކަލާނގެ ނެރުއްވައެވެ. އަދި ދިރިހުރިތަކެތީގެ ތެރެއިން މަރުވެފައިވާ ތަކެތި އެކަލާނގެ ނެރުއްވައެވެ. އަދި ބިންގަނޑު މަރުވެފައިއޮތުމަށްފަހު އެބިން (ވާރޭ ވެއްސެވުމައިގެން) ދިރުއްވައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން (ކަށްވަޅުތަކުން) ނެރުއްވޭނީ ހަމައެފަދައިންނެވެ. (ބިމުން ގަސްތައް ފެޅައިގަންނަފަދައިންނެވެ.)

(٢٠) އަދި ތިޔަބައިމީހުން ވެލިން ހެއްދެވިކަން އެއީ އެކަލާނގެ قدرة ތެރިކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ دليل ތަކުގެތެރެއިން ވާކަމެކެވެ. (އެބަހީ: آدم ގެފާނު ވެލިން ހެއްދެވިކަން އެއީ އެކަލާނގެ قدرة ތެރިކަމުގެ دليل ތަކުގެތެރެއިންވާ ކަމެކެވެ.) ދެން ތިޔަބައިމީހުން آدم ގެދަރިންގެ ގޮތުގައި ބިމުގައި ފެތުރި ގޮސްގޮތަށް حركاة ކުރަމުއެވެ.

(٢١) އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ نفس ތަކުން ތިޔަބައިމީހުންނަށްޓަކައި އަނބިން ހެއްދެވިކަން އެއީ އެކަލާނގެ قدرة ތެރިކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ دليل ތަކުގެތެރެއިންވާ ކަމެކެވެ. (ފުރަތަމަ އާދަމުގެފާނުގެ نفس ފުރަޅުން حَوَّاى ގެފާނު ހެއްދެވުނެވެ.) އެކަލާނގެ އެގޮތަށް ހަމަޖެއްސެވީ ތިޔަބައިމީހުން އެކަނބަލުންގެ ގާތުގައި ހަމަޖެހުން ލިބިގަތުމަށްޓަކައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ދެމެދު - (އަނބިންނާއި ފިރިހެނުންނާއި ދެމެދު) ލޯބިވެރިކަމާއި رحمة އެކަލާނގެ ލައްވާފައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ވިސްނާ فكر ކުރާ ބަޔަކަށް އެކަންކަމުގައިވެސް الله ގެ قدرة ތެރިކަމުގެ މައްޗަށް دليل ކުރާ ދަލީލުތައް ވާކަން ކަށަވަރެވެ.

(٢٢) އަދި އުޑުތަކާއި ބިންހެއްދެވުމާއި އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ބަސްތަކުން ތަފާތުކަމާއި ގައިގެ ކުލަ ތަފާތުކޮށްހެއްދެވުމާއި މިކަންކަން ހެއްދެވުމަކީ އެކަލާނގެ قدرة ތެރިކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ دليل ތަކުގެތެރެއިން ވާކަމެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތަންދޮރު ދަންނަމީހުންނަށްޓަކައި އެކަންކަމުގައިވެސް އެކަލާނގެ قدرة ތެރިކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ މައްޗަށް دليل ކުރާ دليل ތަކެއް ވާކަންކަށަވަރެވެ.

(٢٣) އަދި ރޭގަނޑާއި ދުވާލު ތިޔަބައިމީހުން ނިދިޖެއްސެވުމާއި އަދި އެކަލާނގެ فَضْلَ ވަންތަކަމުން ތިޔަބައިމީހުން އެދުމާއި މިކަންކަން މިވަނީ އެކަލާނގެ قدرة ތެރިކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ دليل ތަކުގެތެރެއިންނެވެ. (ހޭ ބަސްއަހާ ބަޔަކަށް އެކަންކަމުގައިވެސް الله ގެ قدرة ތެރިކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމަށް دليل ކުރާ دليل ތައްވާކަން ކަށަވަރެވެ.

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦ يُرِيكُمُ ٱلْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَيُحْيِۦ بِهِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَآ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾ وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦٓ أَن تَقُومَ ٱلسَّمَآءُ وَٱلْأَرْضُ بِأَمْرِهِۦ ۚ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ ٱلْأَرْضِ إِذَآ أَنتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾ وَلَهُۥ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ كُلٌّ لَّهُۥ قَـٰنِتُونَ ﴿٢٦﴾ وَهُوَ ٱلَّذِى يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ ۚ وَلَهُ ٱلْمَثَلُ ٱلْأَعْلَىٰ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

ލަފްޒީމާނަ

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦ = އަދި އެކަލާނގެ (قدرة ދައްކަވާ) دليل ތަކުގެތެރޭގައި ވެއެވެ. ❁ يُرِيكُمُ ٱلْبَرْقَ = އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވިދުވަރު ދައްކަވައެވެ. ❁ خَوْفًا وَطَمَعًا = ބިރުވެރިވާ އުއްމީދުކުރުމުގެގޮތުގައި އަދި ތަރުވެރިވާ އުއްމީދުކުރުމުގެގޮތުގައި. ❁ وَيُنَزِّلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ = އަދި އުޑުން ބާވައިލައްވައެވެ / ވެއްސަވައެވެ. ❁ مَآءً ފެން. ❁ فَيُحْيِۦ بِهِ ٱلْأَرْضَ = ދެން އެފެނުން އެކަލާނގެ ބިންގަނޑު ދިރުއްވަވައި. ❁ بَعْدَ مَوْتِهَآ = އެބިން މަރުވުމަށްފަހު. ❁ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަމުގައި ވެއެވެ. ❁ لَـَٔايَـٰتٍ = ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ دليل ތައް. ❁ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾ = ބުއްދިވެރިވާ ވިސްނާބަޔަކަށް. ❁ وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦ = އަދި އެކަލާނގެ (قدرة ދައްކަވާ) دليل ތަކުގެތެރޭގައި ހިމެނެއެވެ. ❁ أَن تَقُومَ ٱلسَّمَآءُ وَٱلْأَرْضُ = އުޑާއި ބިން قائم ވެފައިވުން. ❁ بِأَمْرِهِۦ = އެކަލާނގެ أمر އިން. ❁ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً = ދެން އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގޮވާލެއްވުމެއް ގޮވާލައްވައިފިއްޔާ. ❁ مِّنَ ٱلْأَرْضِ = ބިމުން. ❁ إِذَآ أَنتُمْ = އަވަހަށް ތިޔަބައިމީހުން. ❁ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾ = ނުކުންނަހުށީމެވެ. ނުކުންނާނޭމެވެ. ❁ وَلَهُۥ = އަދި އެކަލާނގެ مِلْكُ ގެ خاصّ ވެގެންވެއެވެ. ❁ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ = އުޑުތަކާއި ބިމުގައިވާ ބައެއް. ❁ كُلٌّ = އެހުރިހާ މީހުން. އެއްޗެހިން. ❁ لَّهُۥ قَـٰنِتُونَ ﴿٢٦﴾ = އެކަލާނގެއަށް ކިޔަމަންވެ އަޅުކަންކުރާ ބައެއްކަމުގައިވެއެވެ. ❁ وَهُوَ ٱلَّذِى = އަދި ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. ❁ يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ = ފުރަތަމަ ފެށުމުގައި ހަދަވާ خَلْقُ ތަކުން ހެއްދެވީ. ❁ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ = ދެން އެފަހަރު އިޢާދަ ކުރައްވާ އެކަލާނގެ إعاد ކުރައްވަވައެވެ. ❁ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ = އެކަން އެކަލާނގެއަށް ފަސޭހަކަމެއްޓެވެ. / ނުވަތަ ފަސޭހައެވެ.❁ وَلَهُ ٱلْمَثَلُ ٱلْأَعْلَىٰ = އެންމެ މަތިވެރި مثال ތައް خاصّ ވެގެންވެއެވެ

އެކަލާނގެއަށެވެ. ۞ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ = އުޑުތަކާއި ބިމުގައި.۞ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ = އަދި އެކަލާނގެއީ ގަދަފަދަވަންތަ حكمة ވަންތަ ކަލާނގެއެވެ. ۞

إجْمَالِي މާނަ

(٢٤) ބިރުވެރިވުމާ އުއްމީދުގެ ގޮތުގައި އަދި (ވިދާފަތެން) ތަރިވެރިވުމާ އުއްމީދުގެ ގޮތުގައި އެކަލާނގެ ބިމަށަށްދިރުން ދެއްވުމަކީ ވެސް އެކަލާނގެ قدرة ފުރިހަމަކަމާއި އެއްކަލައުވަންތަކަމުގެ ދަލީލުތަކުގެ ތެރެއިންނެވެ. އަދި އުޅުން އެކަލާނގެ ދެންނެވުނު ވާހަކަ ތަކުރާރުކޮށް ފިކުރު ކުރާ މީހުންނަށް އެކަލާނގެ ބާރުގެ ހެކިތައް ވެއެވެ. ބުއްދިވެރިން ވިސްނާ فكر ކުރާ ބަޔަކަށް އެކަށީގެންވާ (اللّٰه ގެ އެއްކައުވަންތަކަމާއި قدرة ފުރިހަމަކަމުގެ) ދަލީލުތަކެއް ވާކަން ކަށަވަރެވެ.

(٢٥) އަދި އުޑާއި ބިން (اللّٰه އަށް ކިޔަމަންތެރިވެ) އެކަލާނގެ أمر ގެމަތިން قائم ވެގެންވާކަން އެއީވެސް އެކަލާނގެ (قدرة ފުރިހަމަކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ) دليل ތަކުގެ ތެރެއިން ވާކަމެވެ. ދެން އަދި އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން (محشر ކުރެއްވުމަށް) ގޮވާ ނުކުތުމުން ހަމަގޮވާލައްވާއިރަށް އެހައިރުން ތިޔަބައިމީހުން (ބިމުން) ނުކުމެދާނެއެވެ. ނުކުންނާނެއެވެ.

(٢٦) އަދި އުޑުތަކާއި ބިމުގައިވާހާ ބައެއް ملك ވެ خاصّ ވެގެންވަނީ ހަމަ އެކަނި އެކަލާނގެއަށެވެ. އަދި އެހުރިހާއެއްޗެއް އެކަލާނގެއަށް ކިޔަމަންތެރިވެ އަޅުކަންވެގެންވެއެވެ. (އެއީ حياة ގެ ކަންކަމުގައެވެ. މަރުވުމާއި محشر ވުމުގައެވެ. މިއާދޭސް މާނަކުރައްވައި مفسّر ންގެބަސް ތަފާތެވެ.)

(٢٧) އަދި خلق ތަކުން ފެއްދެވުމަން ފެށްޓެވީ އަލަށް ހެއްދެވި ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. ދެން އެކަލާނގެ އެތަކެތި (މަރުވުމަށްފަހު) އަލުން ވެސް إعاد ކުރައްވާނެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް އެކަން ފަސޭހަކަމެއްވެސް ނުވެއެވެ. ނުވަތަ ދެވަނަފަހަރަށް ހެއްދެވުމަކީ ހެދެއްވުން إعاد ކުރެއްވުން ކުރިއަށްވުރެ މާފަސޭހައެވެ. އަދި އުޑުތަކާއި ބިމުގައި އެންމެ މަތިވެރި مثال ވަނީ ހަމަ އެކަލާނގެއަށެވެ. އެއީ حقّ إله އެވެ. އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން إله އަކު ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ގަދަފަދަވަންތަ حكمة ވަންތަ ކަލާނގެއެވެ.

ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ ۖ هَل لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم مِّن شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنفُسَكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُم بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ فَمَن يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ ۖ وَمَا لَهُم مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ ۞ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

ތަރުޖަމާ

ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا = އެކަލާނގެ ކަލޭމެންނަށް مثال އެއް ޖެއްސަވައިފިއެވެ. ❁ مِّنْ أَنفُسِكُمْ = ތިޔަބައިމީހުންގެ نفس ތަކުން. ❁ هَلْ لَّكُم = ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވޭހެއްޔެވެ؟ ❁ مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم = ތިޔަބައިމީހުންގެ އަތްތަށް މިލްކުކޮށްފައިވާ ތަކެތީގެތެރެއިން / އަޅުންނާއި އަޅާއިންގެތެރެއިން. ❁ مِّن شُرَكَاءَ = އެއްވެސް شريك އަކު. (ބައިވެރިއަކު) ❁ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ = ތިޔަބައިމީހުންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދެއްވި ރިޒްގުގެތެރެއިން. ❁ فَأَنتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ = ދެން ތިޔަބައިމީހުން އެރިޒްގުގައި (އެމީހުންނާ) ހަމަހަމަވުމެވެ. ❁ تَخَافُونَهُمْ = ކަލޭމެން އެމީހުންނަށް ބިރުވެރިވާ. ❁ كَخِيفَتِكُمْ أَنفُسَكُمْ = ކަލޭމެން ކަލޭމެންގެ نفس ތަކަށް ބިރުވެރިވާފަދައިން. ❁ كَذَٰلِكَ = އެފަދައިންނެވެ. ❁ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ دليل ތައް تفصيل ކުރައްވަނީ. لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ = ބުއްދިޔާރު ވިސްނާ ބަޔަކަށް ❁ بَلْ. = އަދި [illegible]؟ ❁ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا = އަނިޔާވެރިން تَبَعَ ވީ. ❁ أَهْوَاءَهُمْ = އެމީހުންގެ އަމިއްލަ އެދުމާއެވެ.❁ بِغَيْرِ عِلْمٍ = އެއްވެސް އެނގުމަކާއި ނުލައި. ❁ فَمَنْ يَهْدِي = ފަހެ ތެދުމަގުދައްކަވާނީ ކާކުހެއްޔެވެ؟. ❁ مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ = الله މަގުފުރެއްދެވި މީހަކަށް. ❁ وَمَا لَهُمْ = އަދި އެމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ. ❁ مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٢٩﴾ = އެއްވެސް އެހީތެރިއަކު. ❁ فَأَقِمْ وَجْهَكَ = ފަހެ ކަލޭގެފާނުގެ މޫނުފުށް ސީދާކުރައްވާށެވެ.❁ لِلدِّينِ = دين އަށް. ❁ حَنِيفًا = توحيد އަށް ސީދާވެގެންވާ حال ❁ فِطْرَتَ اللَّهِ = އެއީ الله ގެ فِطْرَة އެވެ. (الله ގެ دين އެވެ. - إسلام دين އެވެ.) ❁ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا = އެއީ އޭގެ މަތީގައި އެކަލާނގެ މީސްތަކުން ހެއްދެވީމެވެ. ❁ لَا تَبْدِيلَ = ބަދަލުވުމެއް ނުވެއެވެ. ❁ لِخَلْقِ اللَّهِ = الله ގެ ހެއްދެވުމަށް. (الله ގެ دين އަށް) ❁ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ = ސީދާވެގެންވާ دين އަކީ އެއީއެވެ. ❁ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ = އަދި އެހެނެއްކަމަކު

ދިނަމުން. ۞ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ = އެނގުންނުވަނީ ނޫނިގެންވެ. ۞ ۞ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ = އެކަލާނގެ حضرة އަށް ކިޔަމަންތެރިވެ رجوع ވެގެންވާ حال ގައެވެ. ۞ وَاتَّقُوهُ = އަދި ބިރުވެތިވުމުން އެކަލާނގެއަށް ބިރުވެތިވާށެވެ. ۞ وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ = އަދި ބިރުވެތިވުމުން ނަމާދު قائم ކުރާށެވެ. ۞ وَلَا تَكُونُوا = އަދި ބިރުވެތިވުމުން ނުވާށެވެ! ۞ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ = مشرك ންގެ ތެރެއިން. ۞ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ = އެމީހުން އެމީހުންގެ دين ފަރަގުކޮށް ބައިބައިކުރި މީހުންގެތެރެއިން. (ނުވާށެވެ!) ۞ وَكَانُوا شِيَعًا ۚ = އަދި އެމީހުންވީ جماعة ތަކަކަށެވެ. ۞ كُلُّ حِزْبٍ = ކޮންމެ جماعة އެއްވެސް / ކޮންމެ ފިރުޤާއެއްވެސް. ۞ بِمَا لَدَيْهِمْ = އެމީހުން ގާތުގައިވާ އެއްޗަކުން. (مذهب އަކުން) ۞ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾ = އުފާކުރަނިވެތެވެ. ۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٢٨) ބިރުވެތިވުމުންގެ نفس ތަކުން އެކަލާނގެ ބިރުވެތިވުމުންނަށް مثال އެއް ޖައްސަވައިފިއެވެ. ބިމަންތަކުސްކަލާނގެ ކަލޭމެންގެ އެތެރެއިން ދޫކުރި ރިޒުގުގައި ކަލޭމެންނާއި ޝަރީކުވާ ކަލޭމެންގެ އަޅުން ބައިވެރިވާ ހަމަހަމަކަމާއެކުކޮށްދެވެ؟ ކަލޭމެންގެ نفس ތަކަށް ކަލޭމެން ބިރުވެތިވާގޮތަށް އެމީހުންގެ نفس ތަކާމެދު ބިރުވެތިވާގޮތަށްއެވެ؟ (ނުވާނެއެވެ. ރިޒުގުގައި ބައިވެރިވުމަށް ހަމަހަމަވާކަށް ނުފޫޒުނުވެއެވެ. މިހެން މިކަންކުރިއިރު اللّٰه ގެ އަޅުތަކުންނާއި اللّٰه އާއި ހަމަހަމަކުރުމަކީ ކަލޭމެން قبول ކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއްތޯއެވެ.؟ އެއީ ނިހާޔަތް ދެ إنصاف އެއްނޫނެވެ.؟) އަދި ބުއްދިވަންތަ ބިސްނޯބައިތަކަށް اللّٰه އެކަލާނގެ އާޔަތްތައް تفصيل ކޮށްދެއްވަނީ ހަމައެފަދައިންނެވެ.

(٢٩) އެހެންނަމަވެސް ކަންނޭނގި ޖާހިލުންނެވެ. އަނިޔާވެރިން ނުވަތަ مشرك ން އެމީހުންގެ هواى نفس އާއި يعني: އަމިއްލަ އެދުމާއި تبع ވިއެވެ. އަދި اللّٰه މަގުފުރެއްދެވި މީހަކަށް ތެދުމަގު ދައްކާނީ ކާކުތޯއެވެ.؟ އަދި އެމީހުންނަށް އެއްވެސް نصر ދިނުމަކާ ނުވެއެވެ.

(٣٠) އަދި توحيد ގެމަގަށް ސީދާވެގެންވާ حال ކިޔަމަންތެރިކަމާއިއެކު ސީދާވެގެންވާ دين އަށް ކަލޭގެ މޫނު ސީދާކުރައްވާށެވެ. އެއީ اللّٰه ހެއްދެވި فِطرة އެވެ. إسلام دين އެވެ. އެއީ އެގޮތުގެ މަތީގައި މީސްތަކުން ހެއްދެވިފައިވާ ގޮތެވެ. اللّٰه ގެ ހެއްދެވުމަކަށް ބަދަލުގެނައުމެއް ނެތެވެ. ސީދާވެގެންވާ دين އަކީ އެއީއެވެ. އަދި އެނގޭބަޔަކަށް ދިނަމުންނަކަށް އެގޮތެއް ނޫނިގެންނެވެ.

(٣١) އެކަލާނގެ حضرة އަށް توبة ވެ رجوع ވެގެންވާ حال ގައެވެ. (އެބަހީ: دين އަށް ކުރިމަތިލައި މޫނު އެދިމާއަށް ސީދާކުރައްވާށެވެ. އެކަލާނގެ حضرة އަށް توبة ވެ رجوع ވެގެންވާ حال ގައެވެ. އަދި ބިރުވެތިވުމުން އެކަލާނގެއަށް ބިރުވެތިވާށެވެ. އަދި ނަމާދު قائم ކުރާށެވެ. އަދި مشرك ންގެތެރެއިން ބިރުވެތިވުމުން ނުވާށެވެ.

(٣٢) ބައިބައިކުރިމީހުންނަކީ އެމީހުން އެމީހުންގެ دين ބައިބައިކޮށް ވަކިވަކިކުރި މީހުންނެވެ. އަދި އެމީހުންވީ އެތައް جماعة ތަކަކަށެވެ. އެތައް ފިރުޤާތަކަކަށެވެ. ކޮންމެ جماعة އެއްވެސް ވަނީ އެމީހުންގެ ގާތުގައިވާ އެއްޗެއްގެން (مذهب އާއިގެން) އުފާކޮށްފަތެވެ. އެމީހުން ހިފަހައްޓައިގެން ތިބި مذهب އަކީ ޙައްޤުގެއެވެ.

وَإِذَا مَسَّ ٱلنَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا۟ رَبَّهُم مُّنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَآ أَذَاقَهُم مِّنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا۟ بِمَآ ءَاتَيْنَـٰهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوا۟ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَـٰنًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا۟ بِهِۦ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِذَآ أَذَقْنَا ٱلنَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا۟ بِهَا ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

މުފުރަދާ

وَإِذَا مَسَّ ٱلنَّاسَ ضُرٌّ = އަދި މީސްތަކުންނަށް (مشرك ންނަށް) އުނދަގޫތައް / ދަތިކަމެއް ދިމާވެއްޖެއްޔާ. ◈ دَعَوْا رَبَّهُم = އެމީހުން އެމީހުންގެ ربّ އަށް دعاء ކުރެއެވެ. ◈ مُّنِيبِينَ إِلَيْهِ = އެދި އެކަލާނގެ حضرة އަށް رجوع ވެ توبة ވެގެންވާ حال ގައެވެ. ◈ ثُمَّ إِذَآ أَذَاقَهُم = ދެން އެކަލާނގެ އެމީހުންނަށް ރަހަދައްކަވައިފިއްޔާ. مِّنْهُ رَحْمَةً = އެކަލާނގެ حضرة ން رحمة އެއްގެ. ◈ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم = އެވަގުތުން އޭގެތެރެއިން ބަޔަކުމީހުން. بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ = އެމީހުންގެ ربّ އަށް شرك ކުރެއެވެ. ◈ لِيَكْفُرُوا = އެމީހުން ކާފަރުވުމަށެވެ. ކާފަރުވާންވެގެންނެވެ. ◈ بِمَآ ءَاتَيْنَـٰهُمْ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށް ދެއްވި ނިޢުމަތަކަށް - رحمة އަށް. فَتَمَتَّعُوا = ދެން ކަލޭމެން ނިކަން އުފާކުރާށް މަޖާކުރަމުން ބަލާށެވެ! ◈ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ = ފަހެ ނިކަންހުރޭ ކަލޭމެންނަށް އެނގިގެންދާނެއެވެ. ◈ أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ = ނުވަތަ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެމައްޗަށް ބާވައިލެއްވީމުތޯ؟ ◈ سُلْطَـٰنًا = ދަލީލެއް - ހުއްޖަތް - (އެމީހުންގެ شرك ތެދުކަމުގެ މައްޗަށް ދަލީލުކުރާ) فَهُوَ يَتَكَلَّمُ = އެއީ ވާހަކަދައްކާ (އެމީހުންގެ شرك ތެދުކަމުގެ މައްޗަށް ވާހަކަދައްކާ) ◈ بِمَا كَانُوا بِهِۦ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾ = އެމީހުން شرك ކުރާ ކަންތަކާއިމެދުގައި. ◈ وَإِذَآ أَذَقْنَا ٱلنَّاسَ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ މީސްތަކުންނަށް ރަހަދައްކަވައިފިއްޔާ. ◈ رَحْمَةً = رحمة އެއްގެ. (ދުޅަހެޔޮކަމެއްގެ / ނުވަތަ ބަލިން ދުރުވުމުގެ) ◈ فَرِحُوا بِهَا = އެމީހުން އެއާމެދު ވަރަށް އުފާކުރެއެވެ. ◈ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ = އަދި އެމީހުންނަށް ނުބައެއް ދިމާވެއްޖެއްޔާ. ◈ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ = އެމީހުންގެ އަތްތަކުން ކުރިއަށްފޮނުވިކަމުން. (އެމީހުން ކުރި ފާފައިގެ ސަބަބުން) ◈ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ = އެވަގުތުން އެމީހުން މާޔޫސް (رحمة ން) أمّيد ކަނޑައިލައެވެ. ◈

أَوَلَمْ يَرَوْا = އެމީހުން ނުދެކެނީހެވެ.؟ / ވިސްނާ فكر ނުކުރަނީހެވެ.؟ ۞ أَنَّ ٱللَّهَ = ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى . ۞ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ = ރިޒުގު ފުޅާވަސްކުރައްވާކަން ۞ لِمَن يَشَآءُ = އެކަލާނގެ އެދިވޮޑިގެންނެވި މީހަކަށް. ۞ وَيَقْدِرُ = އަދި (އެދިވޮޑިގެންނެވި މީހަކަށް) ދަތިކުރައްވައެވެ. ۞ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައްތަކުގައި ވެއެވެ.۞ لَأَيَٰتٍ = ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ ދަލީލު. ۞ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ = އީމާންވާ ބަޔަކަށް. ۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٣٣) އަދި މި مشرك ންގެ މީހުންނަށް ކަށްޓެއްވެއްޖެ އުނދަގުލެއް (فقير ކަމެއްނަމަވެސް) - ދަތިކަމެއް -ޖެހިއްޖެއްޔާ الله އަށް توبة ވެ رجوع ވެގެންވާ حال އެކަލާނގެއަށް دعاء ކުރެއެވެ. ދެން އެކަލާނގެ حضرة ން އެމީހުންނަށް رحمة އެއްގޮތަކަށް -/ ފައިދާގެކަމެއްގެ ގޮތަށް ދަތިކަމާފިލައިދާއި އަރައިދުން ލުއިކަމެއް ދެއްވައިފިނަމަ ބައިކުރާވިޔަސް އެކަލާނގެއަށް شرك ކުރެއެވެ.

(٣٤) އެއީ އެމީހުންނަށް ދިމާކުރެއްވި ނިޢުމަތްތަކާމެދު ދެކޮޅު ހަދައި نعمة އާއި رحمة އަށް އެމީހުން ކާފަރުވާން ވެގެންނެވެ. (އެބަހީ: އެމީހުން ނަހަށް ތެދުވެރިކަމާއެކު دعاء ކުރުމަށްފަހު ފިޔަވައިލުމުގެ تَضَرّع ފަހުން حضرة ން އެމީހުންނަށް رحمة އެއްގެ ހަމަހުރިކަމާއި އަރާމުން ލިބުމުން އެމީހުން ފިޔަވައިލުމުގެ އެ شريك ކުރަނީ އެމީހުންނަށް ދެއްވި رحمة އަށް ކާފަރުވުމަށެވެ.)

(٣٥) ނުވަތަ އެމީހުން އެކުރާ شرك އެއީ صحّ އެއްކަމުގައި ވެއްޖެކަން ވާހަކަ ދައްކާނެ ހުއްޖަތް ފިޔަވައިލުމުގެ އެމީހުންނަށް ބާވައިލައްވައިފައިވޭތޯ.؟ (އެއްވެސް ވީކަމެއްނުވެއެވެ.)

(٣٦) އަދި މީސްތަކުންނަށް ފިޔަވައިލުމުގެ رحمة އެއްގެ ރަހަ ދައްކަވައިފިއްޔާ (ފުއްސަވައިދެއްވައި ނުވަތަ ބޭނުންތެރިކަމެއް ނުވަތަ އަބާވައިދީގެ ކަމެއްގެ ރަހަ ދައްކަވައިފިއްޔާ) އެމީހުން އެކަމަށް ފަޚުރުވެ އުފާވެ މަޖާކުރެއެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް ހާލުގައި ސަބަބުން ކުރިފައިވާ ނުބައިއެއް (فقير ކަމެއް - ބޭނުންތެރިކަމެއް ފަދަ ކަމެއް) ދިމާވެއްޖެއްޔާ އެކަމުގައި އެމީހުން އެވަގުތު (ފިޔަވައިލުމުގެ رحمة ން) أمّيد ކަނޑައިލައެވެ.

(٣٧) އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله އެކަލާނގެ ފަރާތުން އެދިވޮޑިގެންނެވި ރިޒުގު ފުޅާވަސްކުރައްވައި އަދި އެދިވޮޑިގެންނެވި ފަރާތުން ރިޒުގު ދަތިކުރައްވައި ހަދުއްވާވާކަން އެމީހުން ދެކެ ނުދެކެނީހެވެ.؟ ނުވިސްނަނީހެވެ.؟ ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައްތަކުގައިވެއެވެ އީމާންވާ ބަޔަކަށް (الله ގެ އެއްކަލާނގެކަމާއި قدرة ފުޅުގެ) ދަލީލުތަކެއްވެއެވެ.

فَئَاتِ ذَا ٱلْقُرْبَىٰ حَقَّهُۥ وَٱلْمِسْكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ ٱللَّهِ ۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَآ ءَاتَيْتُم مِّن رِّبًا لِّيَرْبُوَا۟ فِىٓ أَمْوَٰلِ ٱلنَّاسِ فَلَا يَرْبُوا۟ عِندَ ٱللَّهِ ۖ وَمَآ ءَاتَيْتُم مِّن زَكَوٰةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ ٱللَّهِ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾ ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

މުފުރަދާ

فَئَاتِ ذَا ٱلْقُرْبَىٰ = ތިޔަ ގާތްތިމާގެ މީހާއަށް ދޭށެވެ! حَقَّهُۥ = އޭނާގެ حقّ . وَٱلْمِسْكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ = އަދި مِسْكِيْن އަށާއި ދަތުރުވެރިޔާއަށާއި. ❁ ذَٰلِكَ خَيْرٌ = އެއީ ހެޔޮގޮތެވެ. ❁ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ = އެދޭފަރާތަށް. وَجْهَ ٱللَّهِ = الله ގެ وَجْهُ ކީރިތި. ❁ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ = އަދި ކަނޑައެޅިގެން އެމީހުން އެއީ. ❁ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ = ކާމިޔާބުވެގެންވާ މީހުންނެވެ. ❁ وَمَآ ءَاتَيْتُم = އަދި ތިޔަބައިމީހުން ދިން ކޮންމެ އެއްޗެއް. ❁ مِّن رِّبًا = هَدِيَّة އާއި އެހެނިހެން ދިނުމުގެ ގޮތުން. ❁ لِّيَرْبُوَا۟ فِىٓ أَمْوَٰلِ ٱلنَّاسِ = މީސްތަކުންގެ މުދާ ގިނަވުމަށްޓަކައި. ❁ فَلَا يَرْبُوا۟ = ތިޔަ އެއްޗަކު ނުއިތުރުވެއެވެ. ❁ عِندَ ٱللَّهِ = الله ގެ حضرة ގައި. ❁ وَمَآ ءَاتَيْتُم = އަދި ތިޔަބައިމީހުން ދިން ކޮންމެ އެއްޗެއް. ❁ مِّن زَكَوٰةٍ = ޒަކާތުގެ ގޮތުން (صَدَقَة ގެ ގޮތުން) ❁ تُرِيدُونَ وَجْهَ ٱللَّهِ = ތިޔަބައިމީހުން އެދޭ الله ގެ وجه ކީރިތިވާ حال. ❁ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ = ތިޔަ ކަނޑައެޅިގެން އެމީހުން އެއީ. ❁ ٱلْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾ = ގިނަކުރާ މީހުންނެވެ. ❁ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ = الله އެއީ ކަލޭމެން ހެއްދެވި ކަލާނގެއެވެ. (ނުވަތަ ކަލޭމެން ހެއްދެވީ ހަމަ الله އެވެ.) ❁ ثُمَّ رَزَقَكُمْ = ދެން އެކަލާނގެ ކަލޭމެންނަށް ރިޒުޤު ދެއްވީއެވެ. ❁ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ = ދެން އެކަލާނގެ ކަލޭމެން މަރުއްވާނެއެވެ. (ނުވަތަ މަރުއްވަވައެވެ.) ❁ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ = ދެން އެކަލާނގެ ކަލޭމެން ދިރުއްވާނެއެވެ. ❁ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم = (އޭ مشرك ންނޭވެ.) ކަލޭމެންގެ شريك ންކަމަށްވާބަޔަކު ވޭތޯއެވެ؟ ❁ مَّن يَفْعَلُ = ކުރާނެ އެއްވެސް شريك އަކު. ❁ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ = އޭގެތެރެއިން އެއްވެސް ކަމެއް. ❁ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ = އެކަލާނގެ ހުސް طاهر ވަންތަވެ މަތިވެރިވޮޑިގެންވެއެވެ. ❁ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾ = އެމީހުން އެ شريك ކުރާ ކަންތައްތަކުން -

އަދި ތަކެތި ފިލުވައި. ❁ ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ = ފާސިދުކަން ފެނިގެންވެއްޖެއެވެ. ❁ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ = އެއްގަމާއި ކަނޑުގައި. ❁ بِمَا كَسَبَتْ = ކުރި ކަންތައްތަކުން. (ކުރި ނުބައިކަންތައްތަކުން) ❁ أَيْدِى ٱلنَّاسِ = މީސްތަކުންގެ އަތްތަކު. ❁ لِيُذِيقَهُم = އެމީހުންނަށް އެކަލާނގެ ރަހަދެއްކެވުމަށްޓަކައި. ❁ بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا = އެމީހުންކުރި ބައެއް (ނުބައި) عمل ގެ. ❁ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ (٤١) = އެމީހުން އެނބުރި رجوع ވުމީ. ❁

إِجْمَالِي މާނަ

(٣٨) ފަހެ ގާތްތިމާގެ މީހުންނަށް އެމީހުންގެ حقّ އަދާކުރާށެވެ! އަދި މިސްކީނުންނާއި ދަތުރުވެރިންނަށްވެސް އެމީހުންނަށް حقّ ދޭށެވެ! اللّه ގެ وجه ދެކެ އެދޭބަޔަކަށް އެއީ ހެޔޮވެގެންވެއެވެ. އަދި ކާމިޔާބުވާނީ މިމީހުންނީ ހަމަ އެއުރެވެ.

(٣٩) މީސްތަކުންގެ މުދާލިބުމަށްޓަކައި – ނުވަތަ ދިޔައަށް އަނބުރައި ގިނަ ހަދިޔާއާއި ބަދަލު ލިބުމުގެ مقصد ގައި މީސްތަކުން އެކަކު އަނެކަކަށް ދިޔާ ހަދިޔާއާއި ދިނުމަށްތަކަކުން اللّه ގެ حضرة ގައި އެއްވެސް އިތުރުވުމެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެކަމަކު اللّه ގެ وجه ދެކެ އެދިގެން ދިޔައަޅިހުން ކުރި صدقة އަކުން ނުވަތަ ދިން ޒަކާތަކުންވިއްޔާ اللّه ގެ حضرة ގައި އޭގެ ދަރުމަވާއި ثواب އެތައްގުނައަކަށް ގިނަވެއެވެ. އަދި އެފަދައިން ޒަކާތްދީ صدقة ކުރާމީހުން އެއީ އެމީހުންގެ عمل ގެ ثواب ގާއި ދަރުމަ ގިނަކުރާމީހުންނެވެ.

(٤٠) (އޭ مشرك ތަކުންނޭވެ!) ކަލޭމެން ހެއްދެވި ހަމަ اللّه އެވެ. ދެން އެކަލާނގެ ކަލޭމެންނަށް ރިޒުގުދެއްވައެވެ. ދެން އެކަލާނގެ ކަލޭމެން މަރުއްވައެވެ. ދެން އަލުންވެސް (محشر އަށް ޒިންދަކުރެއްވުމަށްޓަކައި) އެކަލާނގެ ކަލޭމެން ދިރުއްވާނެއެވެ. ފަހެ ކަލޭމެން اللّه ފިޔަވައި ތިޔަ އަޅުކަންކުރާ إله ކަމުގައި އެއްވެސް إله އަކަށް މި بيان ކުރެވުނު ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އެއްވެސްކަމެއް ކުރެވޭތޯއެވެ؟ (ނުކުރެވޭނެކަން ކަށަވަރެވެ.) ފަހެ އެމީހުން އެ شريك ކުރާ ތަކެތި ފިޔަވައި އެކަލާނގެ ހުސް طاهر ވަންތަވެވޮޑިގެންވެއެވެ.

(٤١) މީސްތަކުންގެ އަތްތަކުން ކުރިކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން (އުޅުދުންތަކުގެ ސަބަބުން) އެއްގަމާއި ކަނޑުގައި ފަސާދަ ފެނިއްޖެއެވެ. އެބަހީ: މީސްތަކުން ކުރި އުޅުދުމާއި ފާފައިގެ ސަބަބުން އެއްގަމާއި ކަނޑުގައި އަނިޔާތައް ފެނިއްޖެއެވެ. އެއީ އެމީހުން ކުރި ބައެއްމީހުން ކުރި ކަންތައްތަކުގެ ނުބައިކަމުގެ ރަހަ އެމީހުންނަށް ދެއްކެވުމަށްޓަކައެވެ. އެއީ އެމީހުން މިފަދަ ނުބައިކަމުން ދުރުވެ اللّه އަށް رجوع ވުމުގެ أمّيد ގައެވެ.

قُلْ سِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلُ ۚ كَانَ أَكْثَرُهُم مُّشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ ٱلْقَيِّمِ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِىَ يَوْمٌ لَّا مَرَدَّ لَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ ۖ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾ مَن كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُۥ ۖ وَمَنْ عَمِلَ صَـٰلِحًا فَلِأَنفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾ لِيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ مِن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٤٥﴾ وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦٓ أَن يُرْسِلَ ٱلرِّيَاحَ مُبَشِّرَٰتٍ وَلِيُذِيقَكُم مِّن رَّحْمَتِهِۦ وَلِتَجْرِىَ ٱلْفُلْكُ بِأَمْرِهِۦ وَلِتَبْتَغُوا۟ مِن فَضْلِهِۦ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

ލަފުޒީމާނަ

قُلْ = ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ۞ سِيرُوا فِي الأَرْضِ = ކަލޭމެން ބިމުގައި ހިނގައި ދަތުރުފަތުރުކޮށްބަލާށެވެ!.
۞ فَانظُرُوا = އަދި ކަލޭމެން ނިކަން ދެކިބަލާށެވެ!. ۞ كَيْفَ كَانَ = ވީ ކޮންފަދައަކުންކަން. ۞ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِن قَبْلُ = މީގެކުރީގެ މީހުންގެ ފަހުކޮޅު. كَانَ أَكْثَرُهُمْ = އޭގެ ގިނަމީހުން ވިއެވެ. ۞ مُشْرِكِينَ
(42) = مشرك ންކަމުގައި. ۞ فَأَقِمْ وَجْهَكَ = ފަހެ ކަލޭގެފާނުގެ މޫނުމަތި ސީދާކޮށްލައްވައި ތެދުކޮށްލައްވާށެވެ!.
۞ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ = ސީދާވެގެންވާ دين އަށް. (الله ގެ ދިނަށްތެދުވެރިކަމަށް) ۞ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ = ދުވަހެއް
އައުމުގެ ކުރިން. ۞ لَّا مَرَدَّ لَهُ = އެދުވަސްއައަ ނުދި ފުއްޕުން އަނބުރާލުމެއްނެތް. ۞ مِنَ اللَّهِ = (އެދުވަސް)
الله ގެ حضرة ންވާ. ۞ يَوْمَئِذٍ = އެދުވަހުން. ۞ يَصَّدَّعُونَ (43) = (މީސްތަކުން) ދެބައިވެ ބައިވަރުވެފައެވެ. ۞
مَن كَفَرَ = ފަހެ ކާފަރުވެއްޖެމީހާ. (ދެންނަމަވެ.) ۞ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ = ފަހެ އޭނާގެ ކާފަރުކަން ހުންނާނީ ހަމަ
އޭނާގެ މައްޗަށެވެ. ۞ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا = އަދި صالح عمل ކޮށްފިމީހާ (ދެންނަމަވެ.) ۞ فَلِأَنفُسِهِمْ = ފަހެ
އެމީހުން އެމީހުންގެ نفس ތަކަށް. ۞ يَمْهَدُونَ (44) = ތަންތަނި ހަދައިލައެވެ. (އަރާމްކުރާނެ ރަނގަޅު
ތަންތަނާހަދައިލައެވެ.) ۞ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ = އެމީހުންނަށް جزاء ދެއްވުމަށްޓަކައެވެ. ۞ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ =
އެމީހުން އީމާންވެ صالح عمل ތަކުރި. ۞ مِن فَضْلِهِ = އެކަލާނގެ فَضْل ވަންތަކަމުން. ۞ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ =
ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ ލޯބިވެވޮޑިނުގަންނަވައެވެ. ۞ الْكَافِرِينَ (45) = ކާފަރުންނަށް. ۞ وَمِنْ ءَايَاتِهِ =
އަދި އެކަލާނގެ (قدرة ތެރިކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ) دليل ތަކުގެ ތެރެއިންވެއެވެ. ۞ أَن يُرْسِلَ الرِّيَاحَ =
އެކަލާނގެ ވައި ފޮނުއްވުން. ۞ مُبَشِّرَاتٍ = (ވާރޭއައުމުގެ) އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރުގެނެސް. ۞ وَلِيُذِيقَكُم = އަދި

އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރަހަދެއްކެވުމަށްޓަކައެވެ. ❁ مِّن رَّحۡمَتِهِۦ = އެކަލާނގެ رحمة ގެ (ވާރޭގެ) ❁

وَلِتَجۡرِيَ ٱلۡفُلۡكُ = އަދި ނައުފަހަރު (ކަނޑުގައި ދިއުމަށާއި އެނބުރުމަށް) ދުއްވުމަށްޓަކައެވެ. ❁ بِأَمۡرِهِۦ =

އެކަލާނގެ أمر ން. ❁ وَلِتَبۡتَغُواْ مِن فَضۡلِهِۦ = އަދި އެކަލާނގެ فَضْلَ ވިޔަފާރިކޮށް ތިޔަބައިމީހުން

ހޯދުމަށްޓަކައި.❁ وَلَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ﴿٤٦﴾ = އަދި ތިޔަބައިމީހުން شكر ކުރުމަށްޓަކައެވެ. ❁

إِجْمَالِي މާނަ

(٤٢) (އޭ رسول اللّٰه އެވެ.!) ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ބިމުގައި ހިނގާބާނާށެވެ. ދެން ފަހުކޮށްފާނާ ރަނގަޅަށް ބަލާށެވެ! އަދި މީގެކުރީގެ އުންމަތްތަކުގެ ނިހާޔަތަށްވީ ގޮތް. ހަލާކުވެގެން ދިޔައީ ކޮންބައެއް ކަމެއް ނިކަން ދެކެބަލާށެވެ! އެމީހުންގެ ގިނަބައެއް مشرك ންނެވެ. (ކަލޭގެފާނު މިކަންކަމުން عبرة ލިބިގަންނާށެވެ!.)

(٤٣) (އޭ رسول اللّٰه އެވެ.!) اللّٰه އަށް ކިޔަމަންތެރިވާ ތެދު ސީދާ دين އަށް ކަލޭގެފާނުގެ މޫނުތުރު ސީދާކޮށްބައްލަވާށެވެ.! އެއީ اللّٰه ގެ حضرة ން ކަނޑައެޅިގެން އަންނަ އަދި އެދުވަހެއް އަނބުރާ ފޮނުވައި ނުލެވޭނެ ދުވަހެއް އައުމުގެ ކުރީންނެވެ. (އެބަހީ: ކަނޑައެޅިގެން އަންނަ قيامة ދުވަސް އައުމުގެ ކުރީންނެވެ.) އެދުވަހުން މީސްތަކުން ބައިވާނެއެވެ. (އެއްބައިކު ސުވަރުގެއަށް އަނެއްބައިކު ނަރަކައަށެވެ.)

(٤٤) ފުރޮޅުވެއްޖެމީހާ ދަންނައެވެ. ފުރޮޅުގެ ގޯނާކުރުމުގެ ނުބައި ހުށަހެޅޭނީ ހަމަ އޭނާގެ މައްޗަށެވެ. އަދި صالح عمل ކުރި މީހުން ދަންނައެވެ. ފުރޮޅު އޭނާގެ نفس ތަކަށްޓަކައި (ސުވަރުގޭގައި) ތަންމަތިކައިރެވިއެވެ.

(٤٥) އެއީ إيمان ވެގެން صالح عمل ކުރިމީހުންނަށް އެކަލާނގެ فضل ވަންތަކަމުން ހެޔޮދަރުމަ ثواب ދެއްވުމަށްޓަކައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކާފިރުންނަށް އެކަލާނގެ ލޯބިވެވޭ ނުވަނީ އެވެ.

(٤٦) އަދި އެކަލާނގެ އެކުވެރިކަމާއި قدرة ގެބާރުގެ دليل ތަކުގެ ތެރެއިން އެކަލާނގެ ވައިފޮނުއްވުން / ވައިތަކެއްޖަހުއްވުން ފޮނުއްވުމެވެ. އެއީ ވާރޭގެ އަލުން ދެއްވާނެ ކަމުގެ ބުޝާރަތެވެ. އަދި އެއީ އެކަލާނގެ رحمة ގެ ބައި (ވާރޭގެ) ކާލުމަށްފަހު ދެއްވުމަށް އަދި އެކަލާނގެ أمر ން ނައުފަހަރު ކަނޑުގައި (ދުއްވުމަށް ދެވުމަށް) ދުއްވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ فَضل ވަންތަކަމުން ރިޒުޤު ހޯދުމަށްޓަކައި އަދި އަދި ބަނދަރަށް ތިޔަބައިމީހުން ޝުކުރުކުރުމަށްޓަކައި ތިޔަބައިމީހުން ކުރުމަށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން شكر ކުރުމަށްޓަކައެވެ.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَآءُوهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَٱنتَقَمْنَا مِنَ ٱلَّذِينَ أَجْرَمُوا۟ ۖ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ ٱللَّهُ ٱلَّذِى يُرْسِلُ ٱلرِّيَٰحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُۥ فِى ٱلسَّمَآءِ كَيْفَ يَشَآءُ وَيَجْعَلُهُۥ كِسَفًا فَتَرَى ٱلْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَٰلِهِۦ ۖ فَإِذَآ أَصَابَ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦٓ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِن كَانُوا۟ مِن قَبْلِ أَن يُنَزَّلَ عَلَيْهِم مِّن قَبْلِهِۦ لَمُبْلِسِينَ ﴿٤٩﴾ فَٱنظُرْ إِلَىٰٓ ءَاثَٰرِ رَحْمَتِ ٱللَّهِ كَيْفَ يُحْىِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَآ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

ލަފްޒީ މާނަ

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ފޮނުއްވީމެވެ. ۞ مِن قَبْلِكَ رُسُلًا = ކަލޭގެފާނުގެކުރިން رسول ބޭކަލުން. ۞ إِلَىٰ قَوْمِهِمْ = އެބޭކަލުންގެ قوم އަށް. ۞ فَجَآءُوهُم = ފަހެ އެބޭކަލުން އެމީހުންގެގާތަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ۞ بِٱلْبَيِّنَٰتِ = ބަޔާންވެގެންވާ حُجَّة އާއި دليل އާއިގެން. فَٱنتَقَمْنَا = ފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ ބަދަލު ހިފެއްވީމެވެ. ۞ مِنَ ٱلَّذِينَ أَجْرَمُوا۟ = ފާފަވެރިވި އެއުރެންގެ ބައިން. ۞ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا = ހަމަ ތިމަންރަސްކަލާނގެ މައްޗަށްވާ حقّ އެއްކަމުގައިވިއެވެ. ۞ نَصْرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ = مؤمن ންނަށް نصر ދެއްވުން. ۞ ٱللَّهُ ٱلَّذِى = ހަމަ الله އެވެ. /۞ يُرْسِلُ ٱلرِّيَٰحَ = ވައިތަކުން ފޮނުއްވައި / ވައިޖެއްސަވައި. ۞ فَتُثِيرُ سَحَابًا = ފަހެ ވިލާތައް އުފުއްލަވައެވެ. / ވިލާތައް ހަރުވާ حركاة ކުރުވައެވެ. ۞ فَيَبْسُطُهُۥ فِى ٱلسَّمَآءِ = ފަހެ އެކަލާނގެ އެވިލާތައް އުޑުގައި ފަތުރުއްވައެވެ. ۞ كَيْفَ يَشَآءُ = އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ ގޮތަކަށް. ۞ وَيَجْعَلُهُۥ كِسَفًا = ހަމަ އެކަލާނގެ އެވިލާތައް ގަނޑުގަނޑުކޮށް ހައްދަވައެވެ. ۞ فَتَرَى ٱلْوَدْقَ = ހަމަ ކަލޭގެފާނު ވާރޭފެން ދެކެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ. ۞ يَخْرُجُ مِنْ خِلَٰلِهِۦ = އެވިލާގެ ތެރެއިން ނިކުންނަމުން. ۞ فَإِذَآ أَصَابَ بِهِۦ مَن يَشَآءُ = ފަހެ އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ ބަޔަކަށް ލިބިވަޑައިގެންނެވުމުން. ۞ مِنْ عِبَادِهِۦٓ = އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންގެތެރެއިން. ۞ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾ = އެއުރެން އުފާކުރަމުންދެއެވެ. ۞ وَإِن كَانُوا۟ = ހަމަ އެއުރެން ވިއެވެ. ۞ مِن قَبْلِ = ހަމަ ކުރިން. ۞ أَن يُنَزَّلَ عَلَيْهِم = އެމީހުންގެ މައްޗަށް އެ (ވާރޭ) ފޭބުމުގެކުރިން. ۞ مِّن قَبْلِهِۦ = އޭގެކުރިން. ۞ لَمُبْلِسِينَ ﴿٤٩﴾ = ހަމަ ނާއުއްމީދުވެގެން أميّد ކެނޑިފައިވާ މީހުންގެގޮތުގައެވެ. ۞ فَٱنظُرْ = ފަހެ ބައްލަވާށެވެ.

/ ދިރުއްވާ. ❁ إِلَىٰٓ ءَاثَرِ رَحْمَتِ ٱللَّهِ = الله ގެ رحمة ގެ އަސަރުތަކަށް. ❁ كَيْفَ يُحْيِ ٱلْأَرْضَ = އެކަލާނގެ ބިންގަނޑު ދިރުއްވަނީ ކިހާވަރަކުންކަން. ❁ بَعْدَ مَوْتِهَآ = އެބިން މަރުވުމަށް ފަހުގައި. ❁ إِنَّ ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެކަލޭގެފާނެވެ. ❁ لَمُحْيِ ٱلْمَوْتَىٰ = މަރުވެފައިވާމީހުން ދިރުއްވާފަރާތް ކަލޭގެފާނެވެ ދަރިވަރާ / ބޭބެ. ❁ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾ = އަދި އެކަލާނގެއީ ކޮންމެކަމެއްގެ މައްޗަށް ކުޅަދުންވަންތަވެވޮޑިގެންވާކަލާނގެއެވެ. ❁

إجْمَالِي މާނަ

(٤٧) (އޭ رسول الله އެވެ.!) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ކުރީގައި އެތައްއެތައް رسول ބޭކަލުން އެބޭބޭކަލުންގެ قوم އަށް ފޮނުއްވީމެވެ. ފަހެ، އެބޭކަލުން އެބޭކަލުންގެ قوم ގެ މީހުންގެ ގާތަށް ބަޔާންވެގެންވާ حجّة އާއި دليل އާއިގެން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. (އެކަމަކު އޭގެ މީހުންގެ ފަރާތުން إيمان އައިސް ނުވިއެވެ.) ދެންފަހެ ފާފަކުރިއްޔެތީން އުޅުއްވުން މީހުންގެ ކިބައިން ބަދަލު ހިފެއްވީމެވެ. (އެމީހުން ހަލާކުކުރެއްވީމެވެ.) އަދި مؤمن ންނަށް نصر ދެއްވީމެވެ. (އެއީ مؤمن ންނަށް نصر ދެއްވުން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް ކަށަވަރުވެގެންވާ حقّ ކަމެކެވެ.

(٤٨) ދުނިޔެމަތީގައި ވައިތަކެއް ފޮނުއްވަނީ ހަމަ الله އެވެ. ދެން އެވައި ވިލާތަކެއް އުފައްދައި ވިލާތައް ހަރުވާ حركاة ކުރުވައެވެ. ދެން އެވިލާތައް އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާގޮތަކަށް އުޑުގައި (އުޑުމަތީގައި) ފަތުރުއްވައެވެ. އަދި އެވިލާތައް އެތައްއެތައް ފަށަލަ ފަށަލައަށް ހައްދަވައެވެ. އަދި އެވިލާގެ އެތައްއެތައް ފަށަލަގެ ތެރެއިން ވާރޭ ނުކުންނަތަން ކަލޭ ދެކެން ދެކޭނެއެވެ. ދެންފަހެ އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންކުރެ އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ ބަޔަކަށް އެވާރޭ ދިއްކުރައްވައިފިއްޔާ (ވާރޭވެހިއްޖެއްޔާ) ދެން އެމީހުން އުފާކުރެއެވެ. މަޖާކުރެއެވެ.

(٤٩) އަދި އެމީހުންގެމައްޗަށް އެވާރޭ ވެއްސެވުމުގެކުރިން ކަށަވަރުވެގެން އެމީހުން ނާއުއްމީދުވެ ހުރިން مَايُوس ވެފައިވީހެއްޔެވެ.

(٥٠) ފަހެ الله ގެ رحمة ގެ އަސަރުތަކަށް ނިޒަރު ދޫކޮށްލާށެވެ! ބިންގަނޑު މަރުވުމަށް ފަހުގައި އެބިންގަނޑު އެކަލާނގެ ދިރުއްވަނީ ކިހާވަރަކުންކަން ނިޒަރު ދޫކޮށްލާށެވެ. (ނަމަވެސް އެބިންގަނޑު އެކަލާނގެ ދިރުއްވާގޮތް ނިޒަރު ދޫކޮށްލާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބޮޑުވާއިރު ބަޔަކަށް محشر ދުވަހުގެ حساب ބޮޑުވަނީ جزاء ދެއްވުމަށްޓަކައި) މަރުވެފައިވާ މީހުންނާއި ދިރުއްވާފަރާތް އެކަލާނގެއަށް ކުޅަދުންވަންތަވެވޮޑިގެންވާކަލާނގެއީ ކުރިހަމަ ގެނައުމާ دليل އެކަމުގައިވެއެވެ. (ވާރޭ ވެއްސެވުމަކީ ބިންދިރުއްވުމެއް ކަމަށް ކަށަވަރުވާކަމެވެ.) އަދި އެކަލާނގެއީ ކޮންމެކަމެއްގެ މައްޗަށް ކުޅަދުންވަންތަވެވޮޑިގެންވާކަލާނގެއެވެ.

وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَّظَلُّوا مِنۢ بَعْدِهِۦ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾ فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا أَنتَ بِهَـٰدِ الْعُمْيِ عَن ضَلَـٰلَتِهِمْ ۖ إِن تُسْمِعُ إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِـَٔايَـٰتِنَا فَهُم مُّسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾ ۞ اللَّهُ الَّذِى خَلَقَكُم مِّن ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۖ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ ۚ كَذَٰلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾

މުފްރަދާތު

وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ (ނުބައި فَاسِدُ) ވައެއް ފޮނުއްވައިފިއްޔާ. ✻ فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا = ދެން އެމީހުން އެ (ގަސްތަކާއި ދަނޑުވަރު) ފެންނާނެ ރީނދޫކުލަވެގެންވާކަން ދެކެފި. އެބަހީ: ތާޒާކަންހުރުމުގެ ފަހުން ހިކިފައިވާކަން ދެކެފި. ✻ لَّظَلُّوا مِنۢ بَعْدِهِۦ = އޭރުންފަހު އެމީހުންވެއްޖެއެވެ. (ވާރޭވެހުމުން ގަސްތަކާ ތާޒާވުމުން ކުރި އުފާކުރުމަކަށްފަހު އެމީހުން ވެއްޖެއެވެ.) ✻ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾ = (الله އަށް) ކާފިރުވާކަމުގައި (އެއި އެމީހުންގެ ކުއްލިޔަކަށްއަންނަބަލާގައި ދިމާނުކަން ދެކޮޅަކަށް.) ✻ فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ = ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަށް މަރުވެފައިވާ ބަހަކަށް ކަންދީގެނެހެން ނުއިއްވޭނެއެވެ. ✻ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ = އަދި ބީރުބަހަކަށްވެސް ކަންދީގެނެހެން دعاء އެއް (ގޮވާލުމެއް) ނުއިއްވޭނެއެވެ. ✻ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾ = އެމީހުން އަނބުރާ ފުރަގަސްދީގެން ވަނީނަމަ. ✻ وَمَا أَنتَ = އަދި ކަލޭގެފާނެއް ނޫނެވެ.✻ بِهَادِي الْعُمْيِ = ތެދުމަގަށްގެނައުވެރިޔާ ބަހަނަން ލޮލުކަނު ސީދާމަގުން ކަނޑައިގެން ކަނުގެ. ✻ عَن ضَلَالَتِهِمْ = އެމީހުންގެ އަމިއްލަ މަގުފުރެދުމުން. ✻ إِن تُسْمِعُ = ކަލޭގެފާނު ނުއިއްވޭނެއެވެ. (ނުއިއްވޭނެއެވެ.) ✻ إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އާޔަތްތަކަށް إيمان ވާ މީހުންނަށް މެނުވީ. ✻ فَهُم مُّسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾ = އަދި އެމީހުން (الله އަށް) ކިޔަމަންތެރިވެ إسلام ވެގެންވާ حال. ✻ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُم = ކަލޭމެން އުފެއްދެވި ހަމަ الله އެވެ. ✻ مِّن ضَعْفٍ = ދެރަކަމާއި ضعيف އެއްކަމުކުން. (ނިކަމެތި نُطْفَة އަކުން) ✻ ثُمَّ جَعَلَ = ދެން އެކަލާނގެ ލެއްވެވިއެވެ. ✻ مِنۢ بَعْدِ ضَعْفٍ = ނިކަމެތިކަމާއި ضَعِيْفُ ކަމަކަށްފަހު. ✻ قُوَّةً = ބާރު. (ބޮޑުވުމަށް ތަނަވަސް މިޒާޖުކަމުގައި) ✻ ثُمَّ جَعَلَ = ދެން އެކަލާނގެ ލެއްވެވިއެވެ. ✻ مِنۢ بَعْدِ قُوَّةٍ = ބާރާ ގަދަވުމަކަށްފަހުން. ✻ ضَعْفًا وَشَيْبَةً = ނިކަމެތިކަމާއި ދުވަސްވީމުސްކަން. ✻ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ = އެދިވޮޑިގަންނަވާ އެއްޗެއް (އެދިވޮޑިގަންނަވާގޮތަކަށް) އެކަލާނގެ

ހުއްޓަވައެވެ. ۞ وَهُوَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾ = އަދި އެކަލާނގެއީ ދެނެވޮޑިގެންވާ ކުޅަދުންވަންތަ ކަލާނގެއެވެ.۞

وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ = އަދި قيامة قائم ވާ ދުވަހުން. ۞ يُقْسِمُ ٱلْمُجْرِمُونَ = مجرم ންގެމީހުން

ހުވައިކުރާނެއެވެ. (ހުވައިކޮށްފާ ބުނާނެއެވެ.) ۞ مَا لَبِثُوا۟ غَيْرَ سَاعَةٍ = (ކަށްވަޅުގައި) އެމީހުން

އެންމެ ގަޑިއެއްހާއިރު ފިޔަވައި ނުލިބޭކަމަށެވެ. ۞ كَذَٰلِكَ = އެފަދައިންނެވެ. ۞ كَانُوا۟ يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾ =

(ދުނިޔޭގައިވެސް) އެމީހުން ރޫޅިހަރާކަމުގައިވެ. ۞

إجْمَالِي މާނަ

(٥١) އަދި (ވާރޭވެއްސެވުމުގެ ސަބަބުން ތިރުކާރިޔާވި) އެގަސްތަކަށް ދިމަސްރަސްކަލާނގެ ނުބައި فاسد ވައިއެއް ފޮނުއްވައި އެގަސްތަކެއް ހަލާކުވެ ރޯނުވާ ބަރުބާދުވެގެންވިޔަސް ދެން އެމީހުންނަށް ފެނިއްޖެއްޔާ ދެން އަލުން އެއަށްފަހު އެމީހުން الله އަށް ކާފިރުވެއެވެ.

(٥٢) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން މަރުވެފައިވާ ބަޔަކަށް ކަލޭގެފާނަށް ނުއިއްވޭނެއެވެ.

(٥٣) އަދި ޙަޤީޤަތަށްވުރެ އެމީހުން ފުރައްސާރަކޮށް ހިނގައްޖެއްޔާ ކަލޭގެފާނަށް دعاء ގޮވައި (ގޮވާލުއްވުމުގެއަޑު) ނުއިއްވޭނެއެވެ. އަދި މަގުފުރެދުމުގެ ދަރަޖައި އަނދިރިވެ ކަނުވެގެންވާ ބަޔަކުވެސް ސީދާ حقّ ތެދުމަގުގެ މަގުގައި ސާބިތުކޮށްދެއްވާ ކަލޭގެފާނަކަށް މަގުފުރެދިގެންވާ މީހުންގެ ހިތްތަކަށް ތެދުމަގު (ފަހެ ކާފިރުންނައި މަގުފުރެދިގެންވާ މީހުންގެ ...) واصل ކުރެއްވުމަކީ ހަމައެކަނި الله އަށް خاصّ ވެގެންވާ ކަމެކެވެ. ދިމަސްރަސްކަލާނގެ އާޔަތްތަކަށް إيمان ވާ ތެދުކުރާ ބަޔަކަށް މެނުވީ ކަލޭގެފާނަށް ނުއިއްވޭނެއެވެ. (ކަލޭގެފާނު އިއްވާނީ އެފަދަމީހުން މެނުވީ ނުއަހާނެއެވެ.) އަދި އެފަދަމީހުން الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވެގެންވާ مسلم ންކަމުގައިވާ މީހުންނެވެ.

(٥٤) (އޭ އިންސާނުންނޭވެ!.) ތިޔަބައި ހެއްދެވީ ضَعِيف އެއްޗަކުން (ހެއްދެވީ نُطْفَة އަކުން) ތިޔަބައި ހެއްދެވިކަމުން ކަށްވަޅުގައި ހަމަ الله އެވެ. ދެން އެހެއްދެވިކަމާއި ضعيف ކަމަށްފަހު ތިޔަބައި ގަދަބާރު އެކަލާނގެ ކަށްވަޅުގައި ލެއްވިއެވެ. ދެން އަލުންވެސް އެބާރާއި ވަރުގަދަކަމަށްފަހު މުސްކުޅިކަމުގެ ضعيف ކަމާއި ނުބައިވަސްތަކަން އެކަލާނގެ ކަށްވަޅުގައި ލެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅަށްވާ ފަރާތަކުން އެކަލާނގެ ޚަލްޤު ހުއްޓަވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ދެނެވޮޑިގެންވާ ކުޅަދުންވަންތަ ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(٥٥) އަދި قيامة قائم ވާދުވަހުން مجرم ންގެމީހުން يعنى: ނުބައި ކަންތައްތައްކުރި މީހުން (الله ގަންދީ) ހުވާކުރައްވައި ބުނާނީ އެމީހުންގެ ކަށްވަޅުގައި ނުވަތަ ދުނިޔޭގައި އެންމެ ގަޑިއެއްހާއިރު (ނުވަތަ ހިނދުކޮޅަކު) މެނުވީ ނުލިބޭކަމަށެވެ. އޭގެ جواب ގައި الله އެ އަންގަވަނީ އެމީހުން (ދުނިޔޭގައި ތިބިއިރުވެސް) ރޫޅިހަރާ ކަމުގައިވީ އެފަދައިންނެވެ.

وَقَالَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ وَٱلْإِيمَـٰنَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِى كِتَـٰبِ ٱللَّهِ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْبَعْثِ ۖ فَهَـٰذَا يَوْمُ ٱلْبَعْثِ وَلَـٰكِنَّكُمْ كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَّا يَنفَعُ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِى هَـٰذَا ٱلْقُرْءَانِ مِن كُلِّ مَثَلٍ ۚ وَلَئِن جِئْتَهُم بِـَٔايَةٍ لَّيَقُولَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾ كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾ فَٱصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ ۖ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ ٱلَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

ލަފްޒީ މާނަ

وَقَالَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ = އަދި (ދީނުގެ) علم ދެއްވުނު މީހުން ބުނާނެއެވެ. ❁ وَٱلْإِيمَـٰنَ = އަދި (اللّٰه އަށް) إيمان ވެވުނު. ❁ لَقَدْ لَبِثْتُمْ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެން ހުރީމުއެވެ. ❁ فِى كِتَـٰبِ ٱللَّهِ = اللّٰه ގެ ލިޔުއްވިގޮތުގައި أَزَلُ ގެ ޢިލްމުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން. ❁ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْبَعْثِ = (محشر އަށް) ދިރުވައިލެއްވުމުގެ ދުވަހާއި ހަމައަށް. ❁ فَهَـٰذَا يَوْمُ ٱلْبَعْثِ = ފަހެ މިއަދަކީ (محشر އަށް) ދިރުވާ ދުވަހެވެ. ❁ وَلَـٰكِنَّكُمْ كُنتُمْ = އަދި އެހެންނަމަވެސް ކަލޭމެންވީމުއެވެ. (ދުނިޔޭގައި ވީއިރު.) ❁ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ = (محشر އަށް ދިރުވޭނެކަން) ނުދަންނަ ކަމުގައެވެ. ❁ فَيَوْمَئِذٍ = ފަހެ އެދުވަހުން (ނުވަތަ محشر އަށް ދިރުވާދުވަހުން) ❁ لَّا يَنفَعُ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ = އަނިޔާވެރިވި މީސްތަކުންނަށް ފައިދާނުކުރާނެއެވެ. ❁ مَعْذِرَتُهُمْ = އެމީހުންގެ އެ عُذُر ދެއްކުމަކުން. ❁ وَلَا هُمْ = އަދި އެމީހުން ނުވެއެވެ. ❁ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾ = އަނބުރާ (ދުނިޔެއަށް) ދޫކުރެވޭ އެދުވަސްބަހަށް ކަމުގައި. ❁ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން މިސާލުތަކުން ބަޔާންކޮށްދެއްވީމެވެ. މީސްތަކުންނަށް ޢިބްރަތާއި ނަސޭހަތްލިބިދޭ. ❁ فِى هَـٰذَا ٱلْقُرْءَانِ = މި قرآن ގައި.❁ مِن كُلِّ مَثَلٍ = ހުރިހާ މިސާލުތަކުން. (ހުރިހާ ވައްތަރެއްގެ މިސާލުތަކުން.) ❁ وَلَئِن جِئْتَهُم بِـَٔايَةٍ = އަދި ކަލޭގެފާނު އެމީހުންގެގާތަށް އެއްވެސް معجزة އަކާއި دليل އަކާއިގެން ވަޑައިގެންފިނަމަވެސް. ❁ لَّيَقُولَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ = ހަމަކަށަވަރުން ކާފިރުވި މީސްތަކުން (مؤمن ނުވާ) ބުނާނެއެވެ. ❁ إِنْ أَنتُمْ = ތިޔަބައިމީހުން ނުވެއެވެ. ❁ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾ = بَاطِلُ ކުރާބަޔަކަށް ވުމުގައި މެނުވީ. (باطل ކަންތައްކުރާ ބަޔަކަށް ވުމުގައި މެނުވީ. ❁ كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ = އެފަދައިން. اللّٰه ސިއްކަޖެއްސެވިއެވެ. ❁ عَلَىٰ قُلُوبِ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾ = ނުދަންނަ

މީސްތަކުންގެ ހިތްތަކުގައި. فَٱصْبِرْ = ފަހެ ކަލޭގެފާނު ކެތްތެރިވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ. ۞ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ

= ހަމަކަށަވަރުން الله ގެ وعد ފުޅު އެއީ حقّ ތެދު އެއްޗެކެވެ. ۞ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ = އަދި ކަލޭގެފާނު

ޗާހިލުކުރުވުމަކަށް ނުދޭށެވެ. ۞ ٱلَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾ = قيامة ދުވަސް އަންނާނެކަމާމެދު يقين ނުކުރާމީހުން.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٥٦) އަދި ދީނުގެ علم ދެއްވި الله އަށާއި ދީނަށް إيمان ވި މީހުން ބުނާނެއެވެ. الله ގެ އިސްވެދިޔަ أَزَلُ ގެ ދީނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ފަދައިން ކަލޭމެން محشر އަށް ނެރުއްވާ ދުވަހާއި ހަމައަށް ތިބެ ތިބީމުއެވެ. ފަހެ މިއަދަކީ (محشر އަށް ނެރުއްވާ ދުވަހެވެ.)

(٥٧) ފަހެ އެދުވަހުން އަނިޔާވެރިވި މީސްތަކުން ދައްކާ عُذْر ތަކުން (އުޒުރުތަކުން) އެއްވެސް مَنْفَع އެއް ނުކުރާނެއެވެ. އަދި އެމީހުންނަކީ އަނބުރާ ދުނިޔެއަށް ފޮނުއްވާ ބަޔަކުކަމުގައިވެސް ނުވާނެއެވެ. (އަދި ނުވަތަ الله ރުހިވޮޑިގަންނަވާފަދަ عمل އެއްކުރުމަށް އެދުނަސް ބަޔަކު ކަމުގައިވެސް ނުވާނެއެވެ.)

(٥٨) އަދި ހަމަކަށަވަރުން މި قرآن ގައި މީސްތަކުންނަށްޓަކައި ހުރިހާ ބާވަތެއްގެ މިސާލު މީސްތަކުންނަށް ޖައްސަވައިފީމެވެ. އަދި (އޭ رسول الله އެވެ.!) ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނާގާތަށް - (އެ مشرك ންގެގާތަށް) ކޮންމެފަދަ معجزة އެއް ނުވަތަ دليل އެއް ގެންނެވިނަމަވެސް އެ كافر ންގެމީހުން ބުނާނީ ތިޔަބައިމީހުން يعني: ތިޔަ مؤمن ންނަކީ ހަމަ بَاطل ކަންތައްކުރާ ބަޔަކުކަމުގައިމެނުވީ ނޫނެވެ. މިފަދައިންނެވެ.

(٥٩) (އޭ رسول الله އެވެ.!) ކަލޭގެފާނު الله ގެ حضرة ން ގެންނެވި ތަކެތީގެ حقيقة ނުދަންނަ މީހުންގެ ހިތްތަކުގައި الله ސިއްކަ ޖައްސަވާ އެފަދައިންނެވެ.

(٦٠) ފަހެ ކަލޭގެފާނު ކެތްތެރިވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ.! ހަމަކަށަވަރުން الله ގެ وعد ފުޅު އެއީ ހަމަ حقّ ތެދު އެއްޗެކެވެ. އަދި قيامة ދުވަސް އަންނާނެކަމާމެދު يقين ނުކުރާ މީހުން ކަލޭގެފާނު ޗާހިލުކުރުވުމަކަށް ނުދެއްވާށެވެ.!